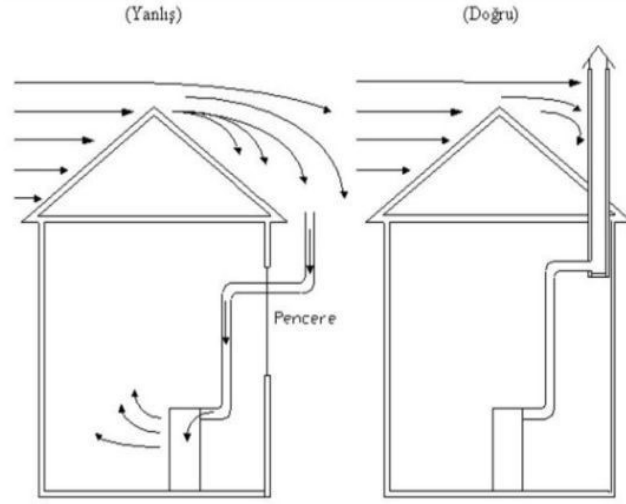

Doğru Soba Kullanımı İle İlgili Bilgiler

Soba Kurulurken;

- Öncelikli olarak baca **temizlenmiş** olmalıdır. Bacanın açık olduğu-çekişi, küçük bir ayna ile ve kâğıt parçası yakılarak kontrol edilebilir.
- Soba oda içerisinde bacaya yakın bir yere **devrilmeyecek şekilde** yerleştirilmelidir.
- Soba boruları duvara en az 50 cm en fazla 1,5 metre uzaklıkta olmalı ve fazla dirsek ve borudan kaçınılarak (**en fazla iki dirsek**) bacaya bağlanmalıdır.
- Soba boruları ile dirsek ek yerleri ve baca girişi **yanmaz alüminyum bantla** bantlanarak sızdırmazlık artırılabilir.
- Soba borularının uç kısımları baca deliğine fazla sokulup **baca tıkanmasına** neden olunmamalıdır.
- - Soba ile duvar arasına konulacak **ısıyı yansıtan bir levha**; odanın daha iyi ısınmasını sağlayacaktır.

Sobalarımızı Bağladığımız Bacalar;

Aşırı sıcaklar çeşitli sağlık problemlerini de beraberinde getirmektedir. Sıcaklık ve nem artışına bağlı olarak vücut ısısı artmakta ve metabolizma bu yeni duruma uyum sağlamaya çalışmaktadır. Normalde terleme ile vücut ısısı dengede tutulmaya çalışılır. Ancak aşırı sıcaklarda sadece terleyerek vücut ısısı dengede tutulamaz. **Yaşlılar, bebekler ve kronik hastalığı olanlarda** terleme mekanizması ile vücut ısısının dengede tutulması her zaman mümkün olmayabilir. Yine ortamdaki nem oranı yüksekse terleme suretiyle vücut ısısı yeterli düzeyde düşmeyebilir. Ayrıca **şişmanlık**, herhangi bir hastalığa bağlı **yüksek ateş**, aşırı sıvı kaybı (dehidratasyon), **kalp hastalığı**, **ruh ve sinir hastalığı**, **alkol ve uyuşturucu** madde kullanımı ile tedavi amaçlı **bazı ilaçların** (tansiyon düşürücüler, idrar söktürücüler vb.) kullanımı da sıcak havalarda terlemeyi etkileyen diğer faktörlerdendir. Bu gibi durumlarda yükselen vücut ısısı beyin ve diğer hayati organlarda hasara yol açabilir.

- Mümkünse bağımsız olmalı, başka dairelerle **ortak kullanılmamalı**; yani aynı bacaya başka soba, şofben gibi cihazlar bağlanmamalı,
- Bina çatısının en yüksek noktasından en az **50-80 cm yukarıda ve 3 metre uzağında** olmalı, en yakın binaya **en az 6 metre** uzaklıkta olmalı,
- Üzeri iyi sıvanmış olmalı, **yarık ya da çatlak** bulunmamalı; iç yüzeyi ise mümkün olduğunca pürüzsüz olmalı,
- Üzerinde kar sularının, yağmur sularının ve kuşların girişini engellemek için **başlık** olmalı,
- **Yılda en az bir kez** temizletilmelidir.

“Tam sönmemiş soba kovaları, karbon monoksit zehirlenmelerine neden olmaması için evin içinde tutulmamalıdır”

Soba Yakarken;

Sobalarda kömürü yakarken en üst verimi sağlayabilmek için **üstten yakma tekniği** kullanılmalıdır. Kömür bu şekilde yakıldığında içerisinde bulunan uçucu ve yanıcı gazlar da soba içerisinde yanmakta ve böylelikle **daha fazla ısı alınmakta**, bacadanatılan **gaz ve duman azalmakta** ve soba boruları ve bacalar **daha geç kurumlanmaktadır**. Düzgün uygulanan üstten yakma tekniği karbon monoksit gazından **zehirlenme riskini en aza** indirmektedir.

- Kömürü kullanmadan 4-5 gün önce torba ağzını açıp, **havalanıp kurumasını sağlayın**. Soba da daha verimli yanacaktır.
- Sobanın içerisine **2/3 oranında** kömür doldurun.
- Kömürün üzerine **tahta parçaları koyarak** tutuşturun, güç yakıtları kullanmamaya özen gösterin.
- Kömür **tutuşturulurken** sobanın alt ve üst **hava kapakları açık** olmalıdır.
- **Tutuşmadan sonra** üst hava kapağı kapatılıp **alt kapaktan** hava girişi ayarlanmalıdır.
- Soba yanarken alt hava kapağı ve baca çıkışında bulunan duman **kelebeği mutlaka açık olmalıdır**.
- Üstten yakılan sobaya sonradan **kömür ilavesi** kesinlikle yapılmamalıdır; yanma kötüleşeceğinden zehirli karbon monoksit gazı çıkışı artacaktır.
- Soba **söndükten sonra kömür doldurulmalı**, ya da kovalı sobalarda yeni kova koyulup üstten yakılmalıdır.
- Mümkünse **yatarken soba söndürülmeli** ya da **alt hava girişi ve duman kelebeği açık** bırakılmalıdır.
- Tam **sönmemiş soba kovaları**, karbon monoksit zehirlenmelerine neden olmaması için evin içinde tutulmamalıdır.

Kaynak:<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ced/dogru-soba-kullanimi.html>

Karbonmonoksit Zehirlenmesi

Karbonmonoksit renksiz, tatsız, kokusuz, yanıcı zehirli bir gazdır. Vücuda solunum yolu ile girer ve doğrudan kana geçerek oksijen alımını engeller, zehirlenme ve ölüme neden olur. Karbonmonoksit

zehirlenmeleri sıklıkla; kapalı ortamlarda açık ocaklar, bacası çekmeyen soba, şofben, bacasız gaz sobalarında yakıtın iyi yanmaması nedeniyle meydana gelir. Karbon monoksitle meydana gelen zehirlenmelerde kısa süre içerisinde tıbbi müdahale yapılmaz ise ölümlerle sonuçlanabilmektedir.

Ülkemizde genelde önemli bir halk sağlığı sorunu olan ve her yıl özellikle kış aylarında sobaların, kombilerin ve şofbenlerin yanmasıyla birlikte ülkemizin hemen her bölgesinden çok sayıda karbonmonoksit zehirlenmesi haberleri medyaya yansımakta ve tüm sezon boyunca hemen her gün bu haberleri okumaktayız. Nice ocaklar sönmekte ve aile boyu facialar yaşanmaktadır. Yüzlerce vatandaşımız hayatını kaybetmekte, bir o kadarı da sakat kalmaktadır.

Özellikle soba dumanına bağlı karbonmonoksit zehirlenmeleri topluca ölümlere yol açmaktadır. Bir aileden çok sayıda kişi aynı anda kaybedilmektedir. Alınacak tedbirlerle karbonmonoksit zehirlenmesine bağlı ölümler önlenir.

2014 yılından itibaren karbonmonoksit zehirlenme ve ölüm vakalarının azaltılması/önlenmesi, güvenilir veri elde edilmesi, ilgili kurum ve kuruluşların görev ve sorumluluklarının belirlenmesi, yapılacak çeşitli faaliyetlerle halkın farkındalığının artırılması amacıyla Akciğer Sağlığı ve Yoğun Bakım Derneği (ASYOD), Karadeniz Teknik Üniversitesi ile birlikte 81 Halk Sağlığı Müdürlüklerimiz ile 35 kurum ve kuruluşun görüşleri alınarak hazırlanan ve 2015-2019 yıllarını kapsayacak Türkiye Karbonmonoksit Zehirlenmesinin Önlenmesi Programı ve Eylem Planı 27.01.2015 tarihinde onaylanarak yürürlüğe girmiştir.

24.03.2015 tarihinde ise ilgili kurum ve kuruluşların katılımıyla açılış toplantısı yapılmış ve eylem planı uygulanmaya başlanmıştır.

Türkiye Karbonmonoksit Zehirlenmesinin Önlenmesi Programı ve Eylem Planı rehber kitabı hazırlanmıştır.

Karbonmonoksit Zehirlenmeleri ile ilgili ICD-10 kodları belirlemiştir. Sağlık Bilgi Sistemleri Genel Müdürlüğü ile oluşturulan sistemden ICD-10 kodları ile sağlıklı veri alınması sağlanmıştır. Karbonmonoksit zehirlenmeleri hakkında mevcut durum tespiti ve farkındalık anketi 81ilde uygulanmıştır

112 acil ve ilk yardım ekiplerine ve Hastane Acil Servis personeline karbonmonoksit zehirlenmelerinde uygulanacak ilk yardım konusunda eğitim materyalleri hazırlanarak eğitimcilerin eğitimi yapılmıştır.

Türkiye Karbonmonoksit Zehirlenmelerinin Önlenmesi Programı ve Eylem Planı kapsamında çalışmalarımız 2017-2019 yıllarında da devam edecektir.

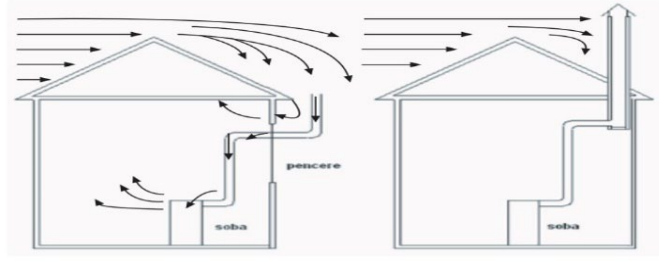
“Sessiz Katil: Karbon Monoksit (CO)”

BACALARDA DİKKAT EDİLECEK HUSUSLAR

1- Pencere veya Duvar Delinerek Yapılan Bacalar

(Yanlış)

(Doğru)

ÖNLEM 1 Baca gideriniz açık bile olsa, odanızın havalandırılması uygun bile olsa Lodoslu havalarda ısıtıcılarınızı yakmayın!

ÖNLEM 6 Üşüseniz bile Sobanın yandığı odada uyumayın!

ÖNLEM 2 Aspiratörleriniz ile bacalı kombi ve şöfbenlerinizi aynı bacaya bağlamayın!

ÖNLEM 7 Bacalı şöfbenlerinizi banyolarınıza yerleştirmeyin!

ÖNLEM 3 Baca boruları baca içine fazla girmemeli!

ÖNLEM 8 Eskimiş baca borularınızı kullanmayın!

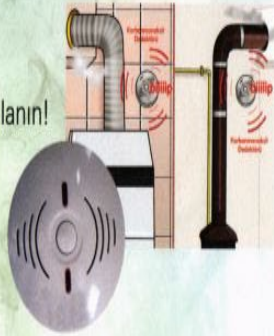
ÖNLEM 4 İçeri soğuk, toz, koku giriyor diye Menfezleri kapatmayın, olmayan yerlere menfez takın!

ÖNLEM 9 Soba baca boruları en kısa mesafeden bacaya bağlanmalı!

ÖNLEM 5 Teknolojiden yararlanın Karbonmonoksit dedektörleri kullanın!

ÖNLEM 10 Bir önceki kış bacalarınız açık bile olsa Bacaların düzenli temizliğini yaptırın!

Kaynak: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ced/co-zehirlenmesi.html>

Karbonmonoksit Zehirlenmesi ve Alınması Gereken Önlemler

Ülkemizde bilgisizlik, yanlış kullanım ve ihmal yüzünden soba, şofben, baca zehirlenmeleri hemen her yıl kış aylarında özellikle alçak basınçlı havalarda tehlikeli boyutlara ulaşmaktadır. Güneybatıdan esen bir rüzgâr olan "Iodos" nedeniyle her yıl onlarca kişi özellikle sobadan olmak üzere sızan karbon monoksit gazı ile zehirlenmektedir.

Karbon monoksit renksiz, tatsız, kokusuz, yanıcı zehirli bir gazdır. Vücuda solunum yolu ile girer ve doğrudan kana geçerek oksijen alımını engeller zehirlenme ve ölüme neden olur. Havagazı, kömür vb. ısıtma amacıyla kullanılan her tür soba ve ocakta yanma sırasında oluşur. Karbon monoksit zehirlenmeleri sıklıkla; kapalı ortamlarda açık ocaklar, bacası çekmeyen soba, şofben, bacasız gaz sobalarında yakıtın iyi yanmaması nedeni ile meydana gelir. Karbon monoksitle meydana gelen zehirlenmelerde kısa süre içerisinde tıbbi müdahale yapılmazsa, zehirlenmeler ölümlerle sonuçlanabilir.

Soba ve Bacalarla İlgili Uyulması Gereken Kurallar

- Kullanılan her türlü ısıtma cihazının kalite belgesine sahip olup olmadığına, garantilerine ve garanti sürelerine dikkat edilmeli,
- Kullanılan yakıtın standartlara uygunluğu kontrol edilmeli, izin belgesi olmayan satıcılardan kömür alınmamalı,
- Aşırı doldurulan sobanın duman yolu daralacağı, soba içinde düzensiz ısı dağılımı nedeniyle de baca çekişi zayıflayacağı için soba yakılırken aşırı doldurulmamasına dikkat edilmeli,
- Sönmekte olan sobaya asla tutuşması güç yakıtlar konulmamalı, yakıt yavaş yavaş ilave edilmeli, yatmadan önce sobaya kesinlikle yakıt konulmamalı,
- İyi ısınmayan ve alttan yakılan kömür sobalarında karbon monoksit zehirlenmesi riski artacağından soba tutuşturulurken yakıtın üstten yanması sağlanmalı,
- Özellikle alçak basınçlı Iodoslu havalarda ölüm olaylarında artış görüldüğü için eğer bacalar standartlara uygun değilse alçak basınçlı havalarda soba yakılmamalı, yakılması zorunlu ise gece yatarken mutlaka tam olarak söndürülmeli,
- Soba borularının birbiriyle birleştirilmesinde hava ve baca gazı sızdırmazlığı sağlanmalı,
- Sobanın bulunduğu yer sürekli havalandırılmalı,
- Bacalar standartlara uygun ve yalıtımlı olmalı, düzenli olarak temizletilmeli,
- Dumanın geri tepmesini önlemek için bacaların en üst noktasının çatının en üst noktasından 1m. daha yüksekte olması sağlanmalı ve baca şapkası mutlaka takılmalı,
- Binaların Yangından Korunması yönündeki mevzuat hükümlerine uyulmasına özen gösterilmelidir.

**“Acil sağlık sorunlarında derhal
112 no'lu telefondan Acil Yardım
Servisi aranmalıdır”**

Şofben Kullanımında Dikkat Edilecek Hususlar

- Alınan cihazın kalite belgesi ve garantilerine dikkat edilmeli,
- Şofben mutlaka bacaya bağlanmalı, baca bağlantısı olmayan (bina aydınlığına v.b. bağlı) şofben asla çalıştırılmamalı,
- Şofbenin monte edileceği mekân yeterli büyüklükte olmalı, şofben mümkünse banyo yerine balkona veya başka bir havadar mekâna takılmalı, şofbenin montajı mutlaka yetkili servis tarafından yapılmalı,
- Şofben zehirlenmeleri genellikle gaz kaçaıklarından değil, yeterli havalandırma yapılmayan yerlerde yetersiz hava ve yetersiz yanma sonucunda oksijen oranının düşmesi ve karbonmonoksit oranının yükselmesiyle gerçekleştiği için şofbenin kullanıldığı yere sürekli temiz hava girmesi sağlanmalı,
- Bacalar yatak odalarından, merdiven sahanlığından, bina girişlerinden, havalandırma boşluklarından, çatı arasından, banyo ve tuvaletten geçirilmemeli,
- Konutlarda gaz kaçaıklarına karşı uygun yerde detektör bulundurulmalı,
- Şofbende gaz kaçağı hissedildiğinde: Öncelikle gaz vanası ve tüp dedantörü kapatılmalı, elektrik düğmeleri açılmamalı açıksa hemen kapatılmalı, kibrit - çakmak gibi alev ve kıvılcım çıkartabilecek hiçbir işlem yapılmamalı, pencereler karşılıklı açılarak ortam havalandırılmalı, hızla gaz şirketi yetkilisi veya şofben servisi aranmalıdır.

Lodos Süresince Dikkat Edilecek Hususlar

- Lodos esintisinin etkili olduğu süre boyunca gerekmedikçe soba yakılmamalıdır.
- Yanmakta olan soba yatmadan evvel mutlak surette söndürülmelidir.
- Bina yanlarında veya çatı saçak altlarında yürümeye veya durmamaya özen gösterilmelidir.
- Kopan, sarkan ve yere düşen elektrik hatlarına ve kablolarına yaklaşmayınız ve bu gibi durumları 186 no'lu telefondan Elektrik Arıza Servisi'ne bildirilmelidir.
- Çökme veya yangın tehlikesinin bulunduğu durumlarda derhal 110 no'lu telefondan İtfaiye Servisi'ni aranmalıdır.
- Ortaya çıkabilecek acil sağlık sorunlarında derhal 112 no'lu telefondan Acil Yardım Servisi aranmalıdır.
- Doğalgaz Şebekesi ile ilgili ortaya çıkabilecek sorunlarda 187 no'lu telefondan Doğalgaz Arıza Servisi aranmalıdır.

Kaynak: <https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/ced/co-zehirlenmesi-alinmasi-gereken-onlemler.html>

Karbonmonoksit Afişleri

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi-db/Dokumanlar/Afisler/Co_Afisleri_Toplu.Yeni_logo.pdf

Karbonmonoksit Zehirlenmesi

<https://hsgm.saglik.gov.tr/tr/dokumanlar-cevresagligi.html> (Sunumlar başlığı altındaki Karbonmonoksit Zehirlenmesi altında)

Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurumu ile ilgili Film (AltYazi)

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi-db/Dokumanlar/Videolar/soba_gazi_altyazili.mp4

Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurumu ile ilgili Film 1. Parça

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi-db/Dokumanlar/Videolar/soba_film_1.mp4

Karbonmonoksit Zehirlenmeleri Baca Kurumu ile ilgili Film 2. Parça

https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/cevre-sagligi-db/Dokumanlar/Videolar/soba_film_2.mp4